

PRESUDA NA TEMELJU SPORAZUMA

E. Ivičević Karas, I. Martinović, A. Novokmet

Konferencija „Sustavni pristup modelima konsenzualne pravde u hrvatskom kaznenom postupku – prijedlozi za rekonstrukciju normativnog okvira“

Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet

Društvo sveučilišnih nastavnika i drugih znanstvenika u Zagrebu, 24. studenog 2023.

*Ovu konferenciju je sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom
Sustavni pristup modelima konsenzualne pravde u hrvatskom kaznenom postupku (IP-2019-04-1275)*

Sadržaj

- Sužavanje kruga kaznenih djela u odnosu na koja je dopušten ovaj oblik sporazuma
- “Sporazum” oko potvrdnog očitovanja o optužnici vs. “Izjava” za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka - dva lica istog naličja
- Jačanje sudske kontrole sporazuma
- Uvođenje mogućnosti sudske intervencije u sadržaj sporazuma stranaka na temelju izvedenih dokaza
- Jačanje pravnog položaja okrivljenika
- Jačanje pravnog položaja žrtve

Sužavanje kruga kaznenih djela u odnosu na koja je dopušten ovaj oblik sporazuma

Prijedlog:

Primjena samo u odnosu na kaznena djela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do osam godina (u predloženom čl. 360. st. 1. ZKP-a)

- Rezultat poredbenopravnog istraživanja (Italija, Francuska, Švicarska, Austrija \leftrightarrow Njemačka + SAD)

Kod teških kaznenih djela:

- Najveći „ulozi“ na obje strane i rizici osude u postupku u kojemu nisu primjenjivana jamstva pravičnog postupka i temeljna kaznenoprocena načela

- Najveći su mogući nerazmjeri u kažnjavanju na temelju nagodbi i na temelju suđenja, i to u okolnostima kada je sporazumijevanje uvelike stvar državnoodvjetničke diskrecije

→ Izbjeći korištenje presude na temelju sporazuma u dokazne svrhe (kod teških kaznenih djela)

“Sporazum” oko potvrdnog očitovanja o optužnici vs. “Izjava” za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka - dva lica istog naličja

Utvrđeni problem:

Strogo razlikovanje:

- a) **Sporazuma** oko potvrdnog očitovanja o optužnici na osnovu kojeg se očekuje izbor i odmjeravanje blaže kazne
- b) **Izjave** za donošenje presude na temelju sporazuma stranaka koju stranke usuglašavaju i potpisuju nakon što su odlučile svoj sporazum iznijeti pred sud u nastojanju da sud donese presudu na temelju sklopljenog sporazuma.

Prijedlozi:

- napustiti razlikovanje između „izjave” i „sporazuma”
- za tajnost „sporazuma” nema nikakva razloga jer sud, kad ocjenjuje zakonitost sporazumijevanja, treba biti upoznat sa sadržajem samog sporazuma, a ne samo njegova dijela sadržanog u „izjavi”
- propisati da se sudu podnosi upravo sporazum stranaka, a ne samo izjava o njemu, pri čemu bi u tom sporazumu trebale biti jasno određene i sve one okolnosti koje su stranke imale na umu prilikom dogovora o visini kazne koje bi, ako sud prihvati taj sporazum, trebale biti navedene i u obrazloženju presude

Jačanje sudske kontrole sporazuma

Utvrđeni problem:

- krivnju optuženika može utvrditi jedino sud (čl. 28. Ustava RH i čl. 3. st. 1. ZKP-a); nitko ne može biti kažnjen ako nije kriv za počinjeno kazneno djelo (čl. 4. KZ-a); osuđujuću presudu sud će izreći samo „ako nedvojbeno utvrdi da je optuženik počinio kazneno djelo za koje je optužen“ (čl. 455. st. 1. ZKP-a)
 - Može li se puko prihvatanje sporazuma stranaka s minimalnim sudskim ovlastima smatrati sudskim utvrđenjem krivnje?
 - Što znači da sud odbija sporazum ako „nije u skladu s odmjeravanjem kazne propisanim zakonom“?

Prijedlozi:

- sud bi pri odluci o prihvatanju ili odbijanju sporazuma morao ocijeniti: je li optuženik nedvojbeno počinio kazneno djelo za koje je optužen, postoje li povrede kaznenog zakona, je li kazna i svaka druga mjera pravilno odmjerena (s obzirom na okolnosti koje utječu na to da ona bude veća ili manja), je li od optuženika zakonito i u cijelosti oduzeta imovinska korist te je li sporazum inače zakonit
 - na temelju samog sporazuma i spisa predmeta u cjelini

Uvođenje mogućnosti sudske intervencije u sadržaj sporazuma stranaka na temelju izvedenih dokaza

Utvrđeni problem:

1. optužno vijeće ne može izvoditi dokaze, a samim time ni utvrđivati okolnosti relevantne za ocjenu je li sporazumna kazna/mjera pravilno odmjerena
 2. binarno rješenje: sud prihvaća ili odbija sporazum – ne može ga „spasiti”
- prednosti sudske intervencije: zaštita okrivljenika, zaštita žrtve/oštećenika, zaštita javnog interesa (ostvarivanje svrhe kažnjavanja)

Prijedlozi:

- ovlast optužnog vijeća da izvede dokaze – po uzoru na prethodno suđenje o zakonitosti dokaza
 - ograničena ovlast – samo radi utvrđivanja okolnosti relevantnih za odmjeravanje kazne
 - u slučaju odbijanja sporazuma – izdvajanje iz spisa
- ovlasti optužnog vijeća: (1) odbiti sporazum; (2) prihvatiti sporazum; (3) izvesti dokaze, pa zatim:
 - (a) u cijelosti prihvatiti sporazum stranaka; (b) prihvatiti sporazum, ali uz izricanje manje kazne/mjere; (c) ako to okrivljenik prihvati, prihvatiti sporazum, ali uz izricanje više kazne/mjere; (d) odbiti sporazum

Jačanje pravnog položaja okrivljenika

Utvrđeni problem:

Široke diskrecijske ovlasti državnog odvjetnika kada odlučuje hoće li ući u pregovore → praksa tzv. „tarifa“, odnosno ponuda po principu „uzmi ili ostavi“

- Naglašeni su što je teže kazneno djelo, odnosno što su veći „ulozi“ stranaka, te što su manje mogućnosti sudske kontrole sporazumijevanja

→ Sporazumijevanje za lakša i srednje teška kaznena djela

→ Jačanje sudske kontrole

Prijedlozi:

- Izostavljanje prava na sporazumijevanje iz kataloga prava obrane u čl. 64. st. 1. ZKP-a

- Jačanje sudske kontrole kroz propisanu dužnost suda da provjeri „razumije li okrivljenik značenje i pravne posljedice sporazuma“ (u predloženom čl. 361. st. 1. ZKP-a)

- Uvođenje načelne odredbe: „Pri donošenju odluka o sporazumijevanju s okrivljenikom, sud i državno odvjetništvo dužni su voditi računa o svrsi kažnjavanja propisanoj kaznenim zakonom, kao i o pravima okrivljenika i žrtava“ (u predloženom čl. 9. st. 4. ZKP-a)

Jačanje pravnog položaja žrtve

Rezultati istraživanja:

- Jasna tendencija konzultiranja žrtve i u slučajevima kada zakon ne zahtijeva njezin pristanak, što je u skladu s trendom jačanja položaja i uključenosti žrtve u kazneni postupak
- Žrtva može, ali i ne mora htjeti aktivno sudjelovati u kaznenom postupku → na nju ne treba prebacivati odgovornost za odluke koje po svojoj prirodi ulaze u državnoodvjetničku, odnosno sudsku nadležnost

Prijedlog:

Izostavljanje suglasnosti žrtve za sporazumijevanje te propisivanje načelne dužnosti suda i državnog odvjetništva da vode računa o pravima svake žrtve:

„Pri donošenju odluka o sporazumijevanju s okrivljenikom, sud i državno odvjetništvo dužni su voditi računa o svrsi kažnjavanja propisanoj kaznenim zakonom, kao i o pravima okrivljenika i žrtava“ (predloženi čl. 9. st. 4. ZKP-a)

ZAHVALJUJEMO NA PAŽNJI!

PRESUDA NA TEMELJU SPORAZUMA

E. Ivičević Karas, I. Martinović, A. Novokmet

Konferencija „Sustavni pristup modelima konsenzualne pravde u hrvatskom kaznenom postupku – prijedlozi za rekonstrukciju normativnog okvira“

Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet

Društvo sveučilišnih nastavnika i drugih znanstvenika u Zagrebu, 24. studenog 2023.

*Ovu konferenciju je sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom
Sustavni pristup modelima konsenzualne pravde u hrvatskom kaznenom postupku (IP-2019-04-1275)*